

Razvoj civilnoga društva i filantropije u Hrvatskoj

Autor: Igor Bajok, SMART

Od početka demokratske tranzicije u Hrvatskoj civilno društvo kontinuirano se razvija u gotovo svim svojim segmentima. Razvijaju se ljudski i organizacijski potencijali udruga i drugih neprofitnih organizacija, povećavaju se financijska sredstva koja stoje na raspolaganju organizacijama za njihov rad, unapređuje se strateški, zakonski i institucionalni okvir za rad i djelovanje neprofitnih organizacija, povećava se utjecaj organizacija civilnoga društva na javne politike i postupke donošenja odluka, unapređuje se međusobno razumijevanje i suradnja između javnog i neprofitnog sektora, šire se područja djelovanja i utjecaja organizacija, dolazi do profesionalizacije rada.

Ovakav razvoj civilnoga društva u Hrvatskoj ima i svoje negativne posljedice. To se prije svega odnosi na birokratizaciju rada organizacija civilnoga društva i prenormiranost cijelog sektora, te zatvaranje u okvire projektne logike, kako onih koji daju financijska sredstva za rad neprofitnih organizacija, tako i samih organizacija. Krajnji rezultat je taj da se udruge u Hrvatskoj danas sve više bave pravdanjem dobivenih sredstava a sve manje ostvarivanjem svrhe svog postojanja – postizanjem društvene promjene, rješavanjem problema i zadovoljavanjem potreba građana te ukupnim razvojem zajednice.

Jedan važan segment razvoja civilnoga društva ipak bitno zaostaje, a to je razvoj filantropije. Iako je u Hrvatskoj bilo pokušaja da se podigne razina prepoznavanja i razumijevanja tog pojma, uglavnom na poticaj stranih donatora početkom ovog stoljeća (Agencija za međunarodni razvoj Sjedinjenih Američkih Država (USAID), C. S. Mott fondacija i drugi), uspjeh je bio ograničen. Iz tog vremena datiraju i rijetki [tekstovi](#) i [istraživanja](#) o filantropiji i zakladništvu u Hrvatskoj. Upravo se u području zakladništva i dogodio nešto značajniji razvoj i napredak. Osnivanje [Nacionalne zaklade](#) za razvoj civilnoga društva, nekoliko [zaklada lokalnih zajednica](#) i privatnih zaklade te Zaklade „[Kultura nova](#)“ bili su izuzetno važani za diverzifikaciju izvora sredstava za rad organizacija civilnoga društva, ali i za unapređenje procedura dodjeljivanja javnih sredstava udrugama te podizanje razine transparentnosti, odgovornosti i učinkovitosti tih postupaka na svim razinama.

Osnivanje navedenih i ukupno povećanje broja [zaklada](#) i [fundacija](#) u Hrvatskoj (sa 70 zaklada i 2 fundacije u 2003. na 228 zaklada i 11 fundacija početkom 2016.) događa se usprkos zastarijelim [Zakonu o zakladama i fundacijama](#) iz 1995. godine čija se promjena najavljuje zadnjih deset godina. Jednom kad se pristupi izmjenama Zakona ili donošenju novog zakonodavac će morati voditi računa i o [Statutu europskih zaklada](#), kao i o mogućem pozitivnom ili negativnom učinku odredaba tog Statuta na daljnji razvoj zakladništva u Hrvatskoj, posebno poučeni iskustvom nedavnih izmjena zakonskog okvira za rad neprofitnih organizacija.

FILANTROPIJA

OSLONAC ODRŽIVIH ZAJEDNICA

Zastario i nepoticajan Zakon o zakladama i fondacijama, destimulirajući porezni sustav za djelovanje i davanje za opće dobro i filantropiju, nedostatak interesa tjela javne vlasti za sustavan pristup promociji i razvoju filantropije, skroman organski razvoj individualne i korporativne filantropije neki su od razloga koji otežavaju razvoj ovog segmenta civilnoga društva. Ipak, novi pokušaj davanja podrške razvoju filantropije u Hrvatskoj dogodio se u 2014. godini kada je objavljen natječaj „IPA 2012 Poticanje inovativnih oblika filantropije u lokalnim zajednicama za potporu održivosti organizacija civilnog društva“. Trenutno se provodi [pet projekata](#) koji su financirani u okviru tog natječaja, a jedan od njih je i projekt pod nazivom „Filantropija – oslonac održivih zajednica“ u okviru kojeg je nastao i ovaj tekst.

Istovremeno je i Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva zaključila sporazume o Razvojnoj suradnji kroz [inovativni model podrške u području filantropije i zakladništva](#) u okviru Tematskog fonda "Demokratizacija i razvoj civilnoga društva 2.0" s 5 zaklada koje će u 2016. godini raspisati natječaje za specifične oblike financijskih podrški.

Uz provedbu sve većeg broja projekata posvećenih promociji i razvoju filantropije, nove natječaje i pristupe financiranja organizacija civilnoga društva i lokalnih inicijativa, posebno je važno istaknuti i osnivanje prve domaće privatne zaklade za ljudska prava i solidarnost „Solidarna“. „Solidarna“ je osnovana krajem prošle godine kao strateška inicijativa 55 hrvatskih ljudskopravaških aktivista/ica i organizacija s ciljem sustavnog poticanja građana i poslovnog sektora da donatorski podrže zaštitu ljudskih prava i solidarno društvo bez diskriminacije.

Do kraja provedbe projekta „Filantropija – oslonac održivih zajednica“ i Udruga za razvoj civilnog društva [SMART](#) namjerava osnovati privatnu zakladu lokalne zajednice za područje Primorsko-goranske županije u nastojanju da doprinese razvoju civilnoga društva na tom području, diverzifikaciji izvora sredstava za organizacije civilnoga društva i promociji i razvoju filantropije u cjelini.

Nove aktivnosti i inicijative u području filantropije u Hrvatskoj, kako države tako i organizacija civilnog društva i postojećih zaklada, stvaraju podlogu za ubrzan razvoj tog dosad uglavnom zapostavljenog alata za postizanje pozitivnih društvenih promjena. Ako se u ovaj trend snažnije uključe i građani i poslovni sektor osigurat će se dugoročni mehanizmi stabilnog, održivog i autonomnog razvoja civilnoga društva i lokalnih zajednica.

Ovaj članak objavljen je u sklopu projekta „Filantropija – oslonac održivih zajednica“ financiranog iz programa IPA 2012 Poticanje inovativnih oblika filantropije u lokalnim zajednicama za potporu održivosti organizacija civilnoga društva

Projekt provodi Zaklada za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva

Europska unija

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

Sadržaj ovog dokumenta isključiva je odgovornost Zaklade za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva i ni na koji se način ne može se smatrati službenim stavom Europske unije niti Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske.